

OLUJA

*Za haenyo,
morske žene sa ostrva Udo*

Noć pada na ostrvo.

Noć ispunjava šupljine, ušunjava se između polja, kao plima senki što postepeno prekriva sve. U istom trenutku, sa ostrva odlaze ljudi. Svakog jutra turisti stižu trajektom u osam, popunjavaju prazan prostor, naseljavaju se na plažama, teku poput prljave vode duž drumova i zemljanih puteva. Onda, kad padne noć, opet napuste bare, udalje se idući unazad, nestanu. Brodovi ih odnesu. I padne noć.

Prvi put sam došao na ostrvo pre trideset godina. Vreme je promenilo sve. Jedva da prepoznajem mesta, brežuljke, plaže, oblik urušenog kratera na istočnoj strani.

Zašto sam se vratio? Zar nije bilo neke druge sredine za pisca u potrazi za pismom? Nekog drugog utočišta, udaljenog od žamora sveta, manje drečavog, manje drskog, drugog mesta gde čovek može sesti za radni sto i pisati redove na mašini, okrenut ka zidu? Hteo sam ponovo da vidim to ostrvo na kraju sveta, to mesto bez istorije, bez sećanja, stenu koju tuče okean i mrcvare turisti.

Trideset godina, koliko živi jedna krava. Došao sam tada zbog vetra, mora, poludivljih konja što tu-maraju vukući ular za sobom, zbog krava nasred puta,

u noći, zbog njihovog potresnog mukanja što zvuči kao sirena za maglu, i kevtanja pasa na lancu.

Pre trideset godina na ostrvu nije bilo hotelā, samo soba, blizu mola, izdavanih na nedelju dana, i restoranā u daščarama uz plažu. Iznajmili smo drvenu kućicu na uzvišenju, neudobnu, vlažnu i hladnu, ali za nas savršenu. Meri Song bila je dvanaest godina starija od mene, imala je lepu kosu, crnu, gotovo teget, i oči boje jesenjeg lišća, pevala je bluz u Bangkoku, u nekom hotelu za bogate turiste. Zašto je htela da pođe sa mnom na ovo divlje ostrvo? Mislim da ideja nije bila moja, ona ju je prva iznela. Ili je čula nekoga da pominje nekakvu divlju stenu, po oluji nepristupačnu. „Potrebna mi je tišina.” Ili je pak ideja bila moja, meni je pala na um tišina. Da bih pisao, ponovo pisao posle izgubljenih godina. Tišina, daljina. Tišina, u vetru i moru. Hladne noći, zvezdana jata.

Sad je sve samo uspomena. Sećanje nema značaja, nema nastavka. Važna je jedino sadašnjost. Tome me je naučilo gorko iskustvo. Vetar mi je prijatelj. Ne-prestano duva po stenama, dolazi sa istočnog horizonta i spotiče se o napukli bedem vulkana, spušta se na brežuljke i prolazi između zidića od komada bazalta, juri po pesku od korala i polomljenih školjki. Noću, u mojoj sobi u hotelu (*Happy Day*, kako li je dođe došlo to ime, krnje ime na nasukanom drvenom sanduku), vetar zviždi kroz spojeve na prozorima i vratima, prolazi kroz praznu sobu sa zarđalim gvozdenim krevetom koji i sam izgleda kao olupina. Za moje izgnanstvo, moju usamljenost, nema drugih razloga osim sivila neba i mora, i dosadnih dozivanja skupljačica „Petro-

vih ušiju”, njihovih krikova, zvižduka, nalik nekom nepoznatom, starom jeziku, jeziku morskih životinja koje su naseljavale svet davno pre ljudi... *Aua, ia, ai, ai!*... Skupljačice su bile tu kad mi je Meri pokazala ostrvo. Tad je sve bilo drugačije. Skupljačice školjki imale su dvadeset godina, zaranjale su bez odela, s pojasom punim kamenja, nosile su maske pokupljene s leševa japanskih vojnika. Nisu imale ni rukavice, ni patike. Sada su ostarele, oblače crna gumena ronilačka odela, nose rukavice od akrilnog pletiva, plastične nazuvke živih boja. Posle kraja radnog dana, idu drumom uz obalu gurajući ulov u dečjim kolicima. Ponekad voze skutere na struju, kombije trotočkaše na benzin. Imaju noževe od nerđajućeg čelika, zakačene za pojas. Skidaju ronilačka odela među stenama, kod kućice od betonskih blokova podignute za njih, spiraju se crevom na otvorenom, pa se vraćaju kući šepesajući, pogrbljene od reume. Njihove godine otišle su u vetar, moje takođe. Nebo je sive boje, boje kajanja. More je nemirno, uzburkano, udara o grebene, o šiljke od lave, vrtloži se i pljuska u velikim lokvama, na ulazu u uske zalive. Da nije tih žena što svakog dana skupljaju školjke, more bi bilo neprijateljsko, nepristupačno. Svakog jutra slušam viku morskih žena, neskladan zvuk njihovog disanja kad dignu glavu iz vode, *auiii, ia*, zamišljam prošla vremena, zamišljam Meri, koja je nestala, mislim na njen glas koji je pevao bluz, na nje-nu mladost, na svoju mladost. Rat je sve izbrisao, rat je sve slomio. Rat mi se u ono vreme činio lep, želeo sam da pišem o njemu, da ga doživim pa da pišem o njemu. Rat je bio lepa devojka s telom kao san, dugom crnom kosom, svetlim očima, očaravajućim glasom,

a preobrazio se u raščupanu i zlu staricu, osvetoljubivu aspidu, nemilosrdnu, nečovečnu. Vraćaju mi se slike, penju se iz najveće dubine. Razglavljena tela i odsečene glave što zasipaju prljave ulice, lokve benzina, lokve krvi. Opor ukus u ustima, gadan znoj. U sobičku bez prozora, osvetljenom jednom jedinom golom sijalicom, četiri muškarca drže jednu ženu. Dvojica joj sede na nogama, treći joj je vezao zglavke remenom, četvrti je zauzet beskonačnim silovanjem. Nema zvukova, baš kao u snovima. Osim promuklog disanja, silovateljevog, i još jednog daha, ženinog, kratkog, piskavog, prigušenog strahom, možda je spočetka vrištala, pošto nosi trag udarca na donjoj usni, koja je pukla, a krv je potekla i napravila joj na bradi zvezdu. Silovateljevo disanje se ubrzava, pretvara se u nekakav dubok, težak hropac, potmuo i isprekidan zvuk mašine, zvuk koji se ubrzava i čini se da nikad neće stati.

Meri je došla mnogo kasnije, Meri, koja je previše pila, koju je uzelo more. „Mogla bih to da uradim”, rekla je kad smo prelazili tesnac što razdvaja ostrvo od kontinenta. Ušla je u more na zalasku sunca. Plima je zagladila talase, krugovi boje vina kretali su se polako. Ljudi koji su je videli kako ulazi u more rekli su da je bila spokojna, smešila se. Obukla je plivački kostim, plavo kratko odelo bez rukava, i kliznula između crnih stena, počela je da pliva, i nastavila, dok je talasi ili sjaj sunca na zalasku nisu sakrili od očiju posmatrača.

Ja nisam ništa znao, ništa video, ništa predvideo. Samo je njena odeća, u sobi u našoj kućici, stajala pre-

savijena i složena, kao spremljena za put. Prazne boce rakije od pirinča, otvorene pakle cigareta. Torba s nekoliko poznatih predmeta, češljem i četkom za kosu, pincetom, ogledalom, rumenilom, ružem, maramicom, ključem, nešto američkog i japanskog novca, sve kao da će se Meri vratiti za dva sata. Jedini policajac na ostrvu – mlad čovek, ošišan na četku, dečaćkog izgleda – napravio je popis. Ali sve je ostavio meni, kao da sam neki rođak, prijatelj. Zatražili su da se pobrinem za zemne ostatke, ako budu pronađeni, da ih kremiram, bacim natrag u more. Međutim, nikad se nije pojavilo ništa sem tih beznačajnih stvarčica. Stanodavka je probrala odeću, zadržala lepe plave cipele, slamnati šešir, čarape, naočari za sunce, tašnu. Ja sam Merine isprave spalio u dvorištu. Ključeve, lične predmete, bacio sam u more, s palube broda koji me je vraćao na kontinent. Zlatast sjaj blesnuo je između dve struje, pomislio sam da ih je neki morski proždrljivac, zubatac, cipal, progutao.

Telo nikad nije pronađeno. Meri, s mekom kožom boje ćilibara, mišićavim nogama plesačice, plivačice, dugom crnom kosom. „Ali zašto?“, upitao je policajac. Samo je to rekao. Kao da sam ja mogao jednog dana saznati odgovor. Kao da sam ja držao ključ zagonetke.

Kad se digne oluja, s vetrom što bez prestanka duva sa istočnog horizonta, Meri se vrati. Nije da mi se priviđa, ili da me hvata ludilo (mada je doca iz zaptvora, kad je pisao izveštaj, u zaglavlje mog kartona stavio kobno slovo Ψ), baš naprotiv, sva su mi čula izoštreana, u pripravnosti, otvorena do krajnjih granica kako bi primila ono što donose more i vetar. Ne

moгу tačno to da odredim, pa ipak, osećaj života, a ne smrti, obavija mi kožu, budi sećanje na Merine i moje ljubavne igre, duga milovanja odozdo nagore, u tami naše sobe, dah, ukus usana, duboke poljupce od kojih sam drhtao, i najzad, spori talas ljubavi, naša dva dela spojena stomak uz stomak, sve ono što mi je odavno zabranjeno, što sam sebi zabranio, jer sam u zatvoru do kraja života.

U oluji čujem njen glas, osećam njeno srce, osećam njen dah. Vetar škripi kroz proreze oko zastakljenog otvora, ušunjava se kroz rubove izjedene rđom, prolazi kroz sobu, od njega vrata lupaju. Tad se na ostrvu sve zaustavlja. Trajekti više ne prelaze kanal, skuteri i automobili prestaju da kruže, dan liči na noć, mračan je, ispresecan munjama bez gromova. Meri je otišla u vreme večernje bonace, u more glatko poput ogledala. Vraća se u oluji, dubine je izbacuju, atom po atom. U početku nisam hteo da poverujem u to. Bio sam užasnut, pritiskao sam slepoočnice dlanovima ne bih li potisnuo te slike. Sećam se jednog utopljenika. Ne žene već sedmogodišnjeg deteta, koje je jedne večeri nestalo, a Meri i ja tražili smo ga deo noći zajedno sa ostrvljanima. Išli smo uz more, s baterijskom lampom u ruci, dozivali smo dete, ali nismo mu znali ime, Meri je vikala: „Heej, dušo!” Bila je potresena, niz obraze su joj tekle suze. Duvao je isti taj vetar, isti su bili talasi, isti prokleti smrad iz bezdana. U zoru je stigla vest da je pronađeno telo deteta. Na šljunkovitom žalu između stena, prišli smo mu vođeni jadikovkom koja se činila kao glas vetra, ali bio je to glas detetove majke. Sedela je na crnom pesku, s detetom u krilu. Dete je bilo nago, more ga je razodenulo, ostala mu je

samo prljava majica što je oko njegovog poprsja tvorila izuvrtanu ogrlicu. Lice mu je bilo veoma bledo, ali ja sam najpre primetio da su mu telo već načele ribe i krabe, pojele su vrh nosa i penis. Meri nije htela da priđe, tresla se od straha i hladnoće, i ja sam je stegao uza se, u sobi smo ostali zagrljeni u krevetu, nismo se milovali, samo smo disali usta uz usta.

Progoni me ta slika, razapeto telo žene koju vojnici objubljuju, a ispod njenih razbijenih usta, sasušena krv u obliku crne zvezde. I njene oči što me gledaju dok stojim u pozadini, kraj vrata, njene oči što vide kroz mene, što vide smrt. Nikad nisam ništa rekao Meri, međutim, ona je zbog tog gnusnog prizora zaronila u more da se više nikad ne vrati. More pere smrt, more razjeda, uništava, i ne vraća ništa, ili vrati dečje telo, već načeto. U početku sam mislio da na ostrvo ponovo dolazim kako bih i sam umro. Pronašao Merin trag, ušao jedne večeri u more i nestao.

U oluji mi Meri dolazi u sobu. Sanjam budan. Probudio me je miris njenog tela pomešan s mirisom dubina. Opor i moćan dah, kiseo, žestok, mračan dah što riče. Osećam miris algi iz njene kose. Osećam njenu kožu, tako meku, uglačanu talasima što je habaju, sedefastu od soli. Njeno telo pluta u svetlosti sutona, uvlači se među čaršave, a moja ukručena kita ulazi u nju, dok se ne protresem, hvata me u svoju ledenu groznicu, njeno telo klizi uz moje, njene usne priljubljuju se uz moj ud, sav sam u njoj, ona je cela u meni, do vrhunca. Meri, trideset godina mrtva, nikad nepronađena. Meri, koja se vratila s dna okeana,

govori mi na uvo svojim pomalo promuklim glasom, vratila se da mi peva zaboravljene pesme, pesme velikih zvezda, kakve mi je pevala u baru hotela „Oriental”, kad sam je prvi put sreo. Nije to baš bio bar za vojnike, niti je ona baš bila barska pevačica. Kad sam je video, nisam pretpostavio ko je, bila je dete jednog GI-ja a prihvatila ju je porodica *rednecksa* iz Arkanzasa, rođena je iz silovanja, pa napuštena, a vratila se kako bi pobedila svog većitog neprijatelja, vratila se radi osvete, ili naprosto zbog onog s kolena na koleno prenošenog nasleđa koje, neizbežno, baca ljude nazad u njihovu prvobitnu kolotečinu. Ali ja nisam bio vojnik, tako je zaključila, i sigurno je zato izabrala mene, tipa koji je nosio „maskirke”, sasvim kratku kosu, i pratio vojnike na njihovim stazama, s foto-aparatom u ruci, kako bi vodio hroniku svih ratova. Sećam se kad smo prvi put prozborili, posle njenog nastupa, kasno u noć, ili rano ujutro, na terasi iznad Menam Čao Praje, nagnula se da pogleda nešto na zemlji, crnog noćnog leptira koji je umirao lepećući krilima, i kroz izrez na crvenoj haljini video sam njene nespustane grudi, veoma meke, zavodljive. Nije znala ništa o meni, niti ja o njoj. Već sam nosio ranu od zločina, razjedenu, mislio sam da će proći. Zaboravio sam prošlost, istragu pokrenutu protiv četiri vojnika koji su silovali jednu ženu u Hueu. Onaj što joj je držao ruke zavrnutе iza leđa udario ju je preko usta da bi je ućutkao, onaj drugi ulazio je u nju bez ustezanja, ne skinuvši čak ni gaće, a ja sam gledao, nisam govorio ništa, nisam radio ništa, ili skoro ništa, jedva da mi je krenula erekcija, ali gledati i ćutati znači činiti.

Sve bih dao da sam bio negde drugde, da nisam bio svedok. Nisam se branio pred njihovim sudom. Mlada žena nalazila se tu, u prvom redu. Bacio sam pogled na nju i nisam je prepoznao. Delovala je mlađe, gotovo kao dete. Sedela je na klupi, nepomična, lice joj je osvetljavala neonska sijalica u sudnici. Usta mala, zatvorena, koža na licu zategnuta od crne punde. Neko je čitao njeno svedočenje na engleskom, a ona se i dalje nije micala. Vojnici, njih četvorica, sedeli su na drugoj klupi, nekoliko metara od nje, i ni oni se nisu micali. Nisu gledali ni u koga, samo u suprotni zid, u katedru gde je sedeo sudija. Oni su mi se, naprotiv, učinili stariji, već podbuli od sala, sa zemljanim tenom zatvorenika.

Nikad to nisam ispričao Meri. Kad sam je upoznao, u hotelu „Oriental”, upitala me je šta sam radio kad sam otišao iz vojske. Odgovorio sam: „Ništa... Samo sam putovao.” Nije mi dalje postavljala pitanja, a uostalom, nikad ne bih imao hrabrosti da joj kažem istinu: „Osuđen sam na zatvorsku kaznu jer sam bio svedok zločina a nisam ništa učinio da ga sprečim.”

Hteo sam da živim s Meri, da putujem s njom, slušam je kako peva, da delim njeno telo i njen život. Da sam joj sve to rekao, oterala bi me. Proveo sam s njom godinu dana, do ovog ostrva. I jednog dana rešila je da uđe u more. Nikad to nisam shvatio. Bili smo sakriveni. Niko nas nije poznao, niko joj nije mogao ispričati. Možda je jednostavno bila luda, možda nema nikakvog objašnjenja njenog postupka. Pustila je da je talasi odnesu. Bila je izvanredna plivačica. U SAD je sa šesnaest godina izabrana u reprezentaciju za Olimpijske igre u Melburnu. Prezivala se Farel, Meri